

Nr. 1 (13), IX ak.

"MAARJAMAA" ASJUS

(Varem "Niinive Uudised", "Jõejärve Jõululeht"
"Lohemäe Lokulööja", "Frascati Vahelugemised")

A A D E

===== FRASCATI, KÄÄRDIPÄEVAL 1975

Lugupeetud kaasmaalased!

Neil päevil saabus kirjastus "Maarjamaa" aadressil kiri, milles küsiti Vello Salo asupaika. Ilmselt ei olnud see suguvend veel kuulnud, et "Maarjamaa" asju olen ajanud mina üksi juba 1961.a. saadik. Kuna niisuguseid küsimusi ei esitata esimest korda - pole ka ime, sest elame nii hajutatult! - mõtlesin, et on hea pühendada üks mu "isikliku informatsiooni-bülletääni" number sellele, mis "Maarjamaa" nime all on senini toimunud ja tulevikus kavas.

Maailmasõda paiskas mu 1945.a. jaanipäevaks Rooma. Tollal oli mul kavatsus õppida kõrgesagedus-tehnika inseneriks, kuid kõik läks hoopis teisiti. "SÜÜdi" oli selles mitu head inimest, kes kõike kaotanud põgenikku südamlikult abistasid. Sain teada, et nende eeskujuks oli Jeesus ja et nad olid katoliiklased - esimesed, keda kohatasin oma elus. Nende abivalmidus nakatas ja vaimustas, nii et ühel ilusal päeval otsustasin oma elu nende eeskujul teiste teenimisele pühendada. Raha-vara mul polnud, omakseid-toetajaid samuti mitte, kuid siiski avanes võimalus õpinguteks, mis vaimulikule vajalikud. 1957.a. tunnistati mind küpseks ja astusin teenistusse.

Muidugi polnud tegemist eesti kogudusega, sest tollal oli olemas ainult kaks eestikeelset katoliku kogudust, mõlemad kodumaal, kuhu polnud noil aastail veel võimalik küllagi sõita. Vahepeal olin küll otsinud ja leidnud eesti katoliiklasi paguluses. Neid oli kenake hulk, kuid nad asusid (ja asuvad praegugi!) nii laiali, et omaette koguduse asutamisele ei võinud mõeldagi.

Mulle näis siiski, et eestlaste raske olukorra tõttu on kõige õigem oma rahva juurde jääda. Seda otsust kinnitas ka aegamööda aina süvenev veendumus, et väikerahvaste elutingimuste parandamine on üks tänapäeva maailma põhiprobleeme.

Pole vist ime, et mu mõtisklused-kavatsused said ühiseks nimetajaks-nimeks "Maarjamaa" - selle kauge-kauni nime, mille olime kord saanud kristlikult vagaduselt ja mis tollal meie luuletajailegi - "hõbedast hooned, mis olid kord vases, ehitame taas vabana!" (Visnapuu 1948) - helge tulevikunägemusena toeks oli.

Sellele, kes Jeesuses inimesoo õnnistegi jat näeb, on nimel "Maarjamaa" ainult üks ja üsna selge tähendus: maa, kus üksteist ligimesearmastuse vaimus teenitakse. Jeesus ei tulnud end teenida laskma, vaid teenima (Matt. 20:28); sõnadega: "Vaata, olen Issanda piiga!" (Luuk. 1:38) ütles Jeesuse ema Maarja täpselt sama.

Kuna olin Eestis üles kasvanud, oli mulle seletamatagi selge kui pikk on tee selle ideaalini. Samuti teadsin, et nimega "Maarjamaa" on eestlastel seotud massiivseid väärkäsitusi, isegi kartust kõiksugu "võõra" ees. Kuid lahendus näis mulle lihtsana: kui mul õnnestub kaasmaalasi teoga aidata, olen sellega andnud ka parima panuse väärkäsituste ületamiseks ja praegusest veidigi parema Maarjamaa ehitamiseks.

Teistele võib kasulik olla väga mitut moodi. Pikema järelemõtlemise tulemuseks oli see: võtan oma elusihiks uue eestikeelse piiblitõlke. See näis mulle (ja näib praegugi veel!) väärtuslikema teenistusena Eesti parema tuleviku huvides. Piibel, Jumala Sõna, on ju sünnitanud nii palju head kõikjal maailmas, kuid oli olemasolevates maakeelsetes tõlgetes raskelt loetav ning (jällegi!) väärkäsitusi soodustav. Uuest ja paremast tõlkest lootsin palju õnnistust eesti rahvale.

Sooviksin siinjuures alla kriipsutada, et see kavatsus ei sündinud konkurrentsivaimus: alles aastaid hiljem, nimelt a. 1952, algatas EELK Rootsis omapoolse uue tõlke tegemise, mis ilmuski a. 1968. Kui sellest kavatsusest kuulsin, pakkusin oma kaastööd. Mul oleks tollal olnud võimalik koguni selleks vaba aega saada ja Stockholmist asuda. Minust mitteolenevail põhjusil ei saanud koostööst asja.

Arusaadavalt ootasin suure põnevusega uue tõlke ilmumist, sest hea tõlke ilmumine oleks mulle võimaldanud muude ülesannate kallale asuda. Jeesus viibis ju kogu oma elu rahva keskel ja see oleks mullegi paremini meeldinud kui raamatute taga istuda. Kuid kahjuks ei saanud ma 1968.a. tõlget heaks tunnistada. Põhjusi olen näidanud üksikasjalistes arvustustes "Tulimulle" (1969:251-255) ja "Mana" (1969:I:43-46, II:46-52) veerdudel; siinkohal sooviksin rõhutada, et mul oleks väga hea meel olnud, kui too tõlge oleks hea saanud. Kuid nii tuli mul esialgse kavatsuse juurde jääda.

Piiblitõlge on niisiis praegugi mu peasihiks. Loodan veel enne Ülsstõusmispühi esitada oma doktori-väitekirja (Piibli alalt) ja siis Torontosse reisida, kuhu sooviksin elama jääda, kui see võimalikuks osutub - just emakeele kõnelemise mõttes. Esimese katse Piibli tõlkimisest loodan veel tänava avaldada Markuse evangeeliumi tõlke kommentaariga, mis valmis juba a. 1970, kuid mida ei ole pakiliste tööde tõttu suutnud trüki toimetada. - Avalikkuses on ehk rohkemgi juttu olnud neist asjust, mida mul on "pärastöö kõrvalt" tulnud teha. Nimetada tuleks siin nelja ala: ringkiri, kirjastus, kirikursus - ja "Eesti esindamine" Itaalias.

Sideme loomiseks üle terve gloobuse hajutatud eesti katoliiklaste vahel hakkasin a. 1961 välja andma ringkirja nimega "Maarjamaa". Selleks hakkasin saama ka kiriklikku toetust, nii et võin ringkirja kõigile soovijaile tasuta saata. Kahjuks ei ole ma aga jõudnud seda reeglipäraselt toimetada-trükkida - ainult 1-3 numbrit aastas. Itaalia post töötab mõnikord väga halvasti, kaastöölisi on vähe ja väga kaugel, trükikoja jääb see väike leheke aina järke ootama suuremate tellimiste selja taha. Nii juhtub sellistki, et praegu saadan teele kolm numbrit korraga, neist kaks peaaegu aastase hilinemisega. Kriitika ja kaastöö ringkirjale on alati teretulnud!

Koos ringkirjaga oli mul juba aastaid mõtteis mõlkunud raamatute väljaandmine, ühises nimetajaga umbes "kristlik kultuur". Võimalusi selleks avanen alles 1961.a. ning järgmisel ilmus "Henriku Liivimaa kroonika" - koostöös kirjastusega "Vaba Eesti", kes trükkis raamatu oma trükikojas Rootsis (ladu on praegugi seal, nii et sealt tellides saab rutem!). Praegu on mu "kataloogis" juba tosin tiitlit. Alles eile koostasin oma esimese "hinnakirja" - ja mõtlen omaette, et see annab asjast üpris vääralt pildi. Nagu oleks olemas ei-tee-mis suur ettevõtte. Tegelikult on asi nii, et elan siin Frascatis ühes koguduses täiesti tasuta teenistuse arvel, mida koguduse juures teen. Sõega võin oma stipendiumi arvel trükkida - see oli tänini Itaalias päris odav "lõbu". Pangaarveid olen pidanud avama ja avanud, kuid senini olen peaaegu kõik kulud oma stipendiumist katnud. Oleksin väga tänulik, kui keegi hakkaks taskuraamatu-sarja ettetellijaks. Senini on neid ainult neliteistkümme hinge - missugune menu!

Katoliiku kiriku üle on eesti keeles praegu saadaval ainult ateistide kirjastatud asju. Selle lünka täitmiseks hakkasin - jällegi a. 1961! - välja andma kirikursust katoliiku usu üle. Esimesed 16 lk. läksid välja a. 1962, aga pärast kuuenda ande (lk. 57-60) laialisastmist pole enam jõudnud järke kirjutada. Palun see mulle andeks anda! Niipea kui olen "kindla elukoha" saanud, jätkan kirikursust kindlasti. Esialgu jääb kõigi mu ettevõtmiste aadress samaks: Piazza Vardesca, 7 I-00044 FRASCATI (kusjuures "I" on esimene täht sõnast "Italia"!). Ka Via dell'Olmeta aadress jääb püsima. Kui muudatus tuleb, teatan sellest kohe eesti lehtedele. Kuid arvatavasti kulub sinani veel tükk aega.

"Eesti esindamine" küsimus tuli akuutselt päevakorda "Bologna imega": sealse ülikooli juures sooritati 1970.-1973. aastani üle 400 eesti keele eksami. Sealse õppejõu, pr. dr. Edoarda Dala Kisfaludy palvel, kes ei räägi eesti keelt, aitasin teda loengukonspekti tegemisel, milles leidub ka eesti luule antoloogia. Konspekti kirjutasin valmis mina (muide samal kirjutusmesinal, millel kirjutan käesolevat) siinsamas Frascatis, ka paljundamine ja koitmine on minu töö. Olen kogu loost pikemalt kirjutanud "Tulimullas" (1973:217-220), siis veel "Aates" nr. 12.

Jätain õpingud pooleli ja hakkasin teostama oma ammu unistust: trükitud itaaliakeelse luuleantoloogia väljaandmist, mis ilmus a. 1973. Korraldaksin seitsme eesti kirjandust tutvustavat ettekandeõhtut, ka ringhäälingus ja ajakirjanduses leidis asi hea vastuvõtu. Praegu on käsil teise, täiendatud trüki väljaandmine (kirjastus "Abete", Rooma; antoloogia müügihind 4000 liiri). See ettevõtte (mis ei ole kuidagi viini seotud kirjastus "Maarjamaaga") on igatahes katkestanud mu kontakti Bologna õppejõuga, kes süüdistab mind tema tõlgete lubamatus kasutamises. Mina teda samas asjas süüdistada ei saa, sest andsin talle loa minu kaastööd mitte mainida. Aga kuna nüüd "Books Abroad'i" arvustaja mind samuti süüdistab, pean kuidagi vastama.

Edasi olen olnud Itaalia suurima entsüklopeedia L.U.I. kui ka "Enciclopedia Cattolica" kaastööliseks Eesti osas, samuti on mult itaalia keeles ilmunud üks pikem artikkel kirikute olukorrast kodumaal, peale selle paar vähemat eesti kirjanduse üle. Ka neil asjadel pole mingit seost "Maarjamaa" nimega. Küll aga ilmus (=sai valmis) alles äsja itaaliakeelne ringkirja erinumber ülevaatega eesti kirikuloost. Seda sooviksin ka inglise keeles kunagi välja anda, sellepärast oleksin kriitika eest väga tänulik. Soovijaile saadan seda erinumbrit meeleldi tasuta.

Kaasmaalase-tervitusetega kõigile

Vello Salo